

Anna Łapińska, Jacek Willecki

Rozwój polskiej wsi w programach finansowanych przez Unię Europejską

Acta Scientiarum Polonorum. Administratio Locorum 9/4, 65-72

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROZWÓJ POLSKIEJ WSI W PROGRAMACH FINANSOWANYCH PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

Anna Łapińska, Jacek Willecki

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Streszczenie. Polska wieś wymaga wielu zmian w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. Pomoc finansowa dla rolnictwa w naszym kraju, finansowana przez kraje Wspólnoty, jest realizowana od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. Wsparcie sektora rolnego w okresie przedakcesyjnym było związane głównie z programami Sapard i Phare. Stworzyły one niezbędne podstawy do korzystania ze środków znajdujących się w funduszach strukturalnych. W latach 2004–2006 kontynuowano finansowanie instrumentów pomocy przedakcesyjnej i realizację pomocy akcesyjnej przeznaczoną na rolnictwo. Działania z tym związane odbywały się przede wszystkim w oparciu o program Phare, Sapard, płatności bezpośrednie, Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich”. Głównym kierunkiem tych działań było wspieranie zmian i procesów dostosowawczych w sektorze rolno-żywnościowym i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich. Akcesja Polski do Unii Europejskiej stworzyła możliwość przyspieszenia zmian wsi polskiej, które powinny prowadzić do poprawienia warunków życia i jakości prowadzenia działalności gospodarczej na terenach wiejskich.

Celem pracy jest przedstawienie wybranych programów pomocowych Unii Europejskiej w aspekcie działań zmierzających do rozwoju kulturowego, społecznego i ekonomicznego wsi polskiej. W artykule przeanalizowano wybrane działania programu Sapard, Phare, Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006, Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich” na lata 2004–2006.

Słowa kluczowe: programy przedakcesyjne, fundusze strukturalne, rozwój obszarów wiejskich, Unia Europejska

Adres do korespondencji – Corresponding author: Anna Łapińska, Katedra Agrotechnologii i Zarządzania Produkcją Roślinną, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. Michała Oczapowskiego 8, 10-719 Olsztyn, e-mail: anna.lapinska@uwm.edu.pl

WSTĘP

Rozszerzenie Unii Europejskiej po pierwszym maja 2004 r., umożliwiło nową ścieżkę rozwoju krajom Wspólnoty. Powiększona Unia Europejska nie gwarantuje sukcesu w rozwoju społecznym i gospodarczym krajom przyjętym w 2004 r., ale umożliwia korzystanie z funduszy strukturalnych, które mogą przyspieszyć rozwój biedniejszych regionów Unii Europejskiej. W trakcie negocjacji akcesyjnych wielokrotnie powracał temat rolnictwa w krajach kandydackich. Pomoc finansowa na rozwój rolnictwa była szczególnie omawiana także w Polsce [Wspólna polityka rolna... 2003]. Zmiany, które zachodzą w polskim rolnictwie, wynikają głównie z potrzeby dostosowania się rolników do unijnych standardów higieny produkcji, przepisów weterynaryjnych i dotyczących ochrony roślin. Związane są z realizacją wspólnej polityki rolnej Unii Europejskiej, w której przewidziano wsparcie finansowe określonych form produkcji i przetwórstwa towarów rolnych. W okresie przedakcesyjnym pomoc finansowa była realizowana za pomocą programu Sapard i Phare.

Program Sapard skierował działania przede wszystkim na poprawę przetwórstwa artykułów rolnych, jakość wytwarzanej żywności, tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem, poprawę przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych. Wsparcie objęło działania zmierzające do podwyższenia standardów higieny i jakości produkcji mleka, modernizacji produkcji zwierząt rzeźnych oraz zapobiegania powstawania zanieczyszczeń środowiska w wyniku działalności rolniczej. Pomocy nie skierowano tylko i wyłącznie do rolników, objęła także rozwój wsi i małych miast, związanych z wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich (Sektorowy Program Operacyjny... 2004).

Program Phare skierował pomoc m.in. do sektorów spółdzielczości wiejskiej i bankowości spółdzielczej. Wspierał instytucje administracji publicznej związane z sektorem rolnym oraz organizacje z bezpośredniego otoczenia rolnictwa. Działania tych organizacji i instytucji koordynują zmiany zachodzące w rolnictwie [Programy Unii Europejskiej... 2003].

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej formy pomocy skierowanej na rolnictwo przeszły pewne zmiany. Wprowadzono system dopłat obszarowych, który w 2004 r. objął 13,77 miliona hektarów ziemi rolnej, Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Sektorowy Program Operacyjny, którego celem jest restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego. Pomoc dla polskiego rolnictwa będzie finansowana ze środków krajowych i Unii Europejskiej, głównie za pomocą Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie (EAGGF). Przewidziano w nich wsparcie rolników indywidualnych, grup producenckich, instytucji kulturalnych oraz rolnictwa ekologicznego. Polskie rolnictwo przechodzi zmiany, które będą miały wpływ na transformację obszarów wiejskich [Wsparcie gospodarstw... 2005].

MATERIAŁ I METODY

Celem opracowania jest przedstawienie wybranych kierunków działań w ramach programu Sapard, Phare, Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006, a także Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja

sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” na lata 2004–2006” pod kątem ich znaczenia dla rozwoju kulturalnego, społecznego i ekonomicznego wsi polskiej. Przeprowadzono analizę poszczególnych programów, wykorzystując metodę opisową. Wskazano ich potencjalny wpływ na zmiany obszarów wiejskich. W artykule wykorzystano dane z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, GUS oraz opracowania z zakresu omawianej tematyki.

WYNIKI I DYSKUSJA

Polska zajmuje pod względem powierzchni 9 miejsce w Europie i 69 miejsce na świecie. 38,2 mln mieszkańców daje jej 8 miejsce w Europie i 30 na świecie pod względem liczby ludności. W powiększonej Unii Europejskiej mieszkańcy Polski stanowią 8,4% ich ogólnej liczby. Kraje Unii Europejskiej w trakcie negocjacji wyrażały opinię, że Polska może stać się znaczącym producentem na rynku rolno-spożywczym, pomimo częstych zmian pogody, wahań długości poszczególnych pór roku oraz warunków glebowych, które decydują o produkcji rolniczej. Według danych GUS z 2004 r., zasoby użytków rolnych w Polsce wynosiły 16,2 miliona hektara, co stanowiło 51,7% ogólnej powierzchni kraju. Polskie rolnictwo charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem wielkości gospodarstw rolnych. W ogólnej liczbie gospodarstw indywidualnych w 2003 r. 25,8% stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 1 do 2 hektarów, a 33% miało areal od 2 do 5 ha; gospodarstwa o powierzchni powyżej 5 hektarów stanowiły 31,3%.

Grunty orne w 2003 r. stanowiły 78,2% użytków rolnych, łąki – 14,5%, pastwiska 5,8%, a sady 1,5%. Produkcja roślinna w Polsce jest relatywnie mniejsza niż w piętnastu krajach starej Unii Europejskiej, głównie ze względu na gorszą jakość polskich gleb, klimat i niskie zużycie środków chemicznych.

Produkcja roślinna i zwierzęca w Polsce jest znacznie mniejsza niż w krajach „starej” piętnastki Unii Europejskiej [Rolnictwo... 2004]. Niższa intensywność przyczynia się do rozwoju rolnictwa ekologicznego, co w naszym kraju wyraża się wzrostem liczby gospodarstw ekologicznych. Według danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, w 1993 r. w Polsce było 180 gospodarstw z certyfikatem i w trakcie zmiany profilu funkcjonowania, a w 1999 r. – już 555 takich jednostek. Rok później istniało 1419 gospodarstw ekologicznych, a w 2003 r. ich liczba wzrosła do 2286 o łącznej powierzchni użytków rolnych 50 tys. ha [Rolnictwo i gospodarka... 2004].

Program Sapard (Special Accession Programme For Agriculture And Rural Development), powstały w oparciu o Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa oraz Spójną Politykę Strukturalną rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa z uwzględnieniem ustaleń paktu dla wsi, zawiera siedem rodzajów działań. Interesujące ze względu na transformację polskiej wsi wydają się przede wszystkim trzy rodzaje działań skierowane do rolników i sektora przetwórczego.

Celem działania 1. jest poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych oraz rybnych. Objęło ono możliwość modernizacji budynków gospodarczych i produkcyjnych, zakupu nowych technologii produkcji, maszyn, sprzętu i wyposażenia

służącego do produkcji, przechowywania lub przetwarzania produktów oraz wykonania instalacji służących prawidłowej gospodarce odpadami. Pomoc skierowano do rolników indywidualnych, firm działających w branży rolniczej i grup producentów. Działanie 2. obejmuje wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych, a głównymi celami inwestycji są podwyższenie jakości produkowanego mleka, modernizacja i unowocześnianie gospodarstw zajmujących się produkcją zwierząt rzeźnych oraz zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych. Pomoc finansową w tym działaniu skierowano przede wszystkim na budowę obór i budynków dla zwierząt, zakup i instalację wyposażenia technologicznego, zakup stada podstawowego zwierząt hodowlanych, zakup urządzeń służących wyposażeniu pastwisk, zakup maszyn służących do produkcji, zbioru i przechowywania pasz, zakup urządzeń i instalacji do zagospodarowania odchodów zwierzęcych. Działanie 4. dotyczy różnicowania działalności gospodarczej na obszarach wiejskich. Skierowane jest głównie do rolników i domowników w gospodarstwach rolnych. Pomoc objęła rozwój działalności gospodarczej wykraczającej poza typowo rolniczą, jak np. usługi dla rolnictwa, ludności, rzemiosło, rękodzielnictwo i działalność turystyczna [Programy Unii Europejskiej... 2003].

Sapard był programem wieloletnim, przewidzianym na lata 2000–2006, a wysokość przyznawanych środków zależała głównie od liczby ludności rolniczej, powierzchni użytków rolnych, produktu krajowego brutto w przeliczeniu na mieszkańca, specyfiki terytorialnej [Wsparcie gospodarstw rolnych... 2005].

W ramach programu Phare (Poland Hungary Assistance to Restructuring their Economies), największego źródła bezzwrotnej pomocy dla Polski, finansowano udział naszego kraju w działaniach wspólnotowych przeznaczonych dla państw kandydujących. Z programu Phare skorzystały m.in. samorzady terytorialne, sektor małych i średnich przedsiębiorstw, sektor transportowy i rolnictwo. W początkowej fazie programu środki finansowe kierowano głównie na rozwój bankowości spółdzielczej i spółdzielczości na wsi oraz rozwój sieci ośrodków doradztwa i szkoleń dla rolnictwa. Następnie środki ukierunkowano przede wszystkim na przygotowanie krajowej administracji do implementacji prawa wspólnotowego, organizacji różnych sektorów rynków rolnych, wyposażenie służb weterynaryjnych i sanitarnych w sprzęt laboratoryjny i urządzenia techniczne oraz budowę Zintegrowanego Systemu Kontroli i Administracji (IACS) odpowiedzialnego m.in. za nadzór i wypłaty płatności bezpośrednich [Programy Unii Europejskiej... 2003]. Ten instrument przedakcesyjny, którego strukturę pomocy finansowej zawarto w Agendzie 2000, przewidywał pomoc dziesięciu nowym krajom Unii Europejskiej w latach 2000–2006 [Wsparcie gospodarstw... 2005].

W Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004–2006 przewidywano wsparcie wsi przez Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie (EAGGF). Plan obejmował takie instrumenty jak: renty strukturalne, wsparcie gospodarstw nisko-towarowych, zalesianie gruntów rolnych, wsparcie grup producentów rolnych, wsparcie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, przedsięwzięcia rolno-środowiskowe i pomoc techniczną.

„Program rent strukturalnych” dotyczył rolników, którzy ukończyli 55 lat i przekazywali swoje gospodarstwa rolne młodszemu od siebie rolnikowi na powiększenie

innego gospodarstwa, na potrzeby nauki i doświadczalnictwa, na cele pozarolnicze, do zagospodarowania przez Agencję Nieruchomości Rolnych lub do zalesienia przez Lasy Państwowe. Celem takiego działania była „poprawa żywotności gospodarstw rolnych w Polsce oraz zapewnienie źródła dochodu rolnikowi przekazującemu gospodarstwo”. Instrument „wspierania gospodarstw niskotowarowych” miał zachęcać rolników do modernizacji gospodarstw, która polegała na odejściu od produkcji na własne potrzeby i ukierunkowaniu się na produkcję rynkową. Przyczyniło się to do poprawy sytuacji ekonomicznej poprzez zwiększenie skali produkcji lub podejmowanie nowej działalności. Pomoc tego typu wpłynęła na stabilizację sektora rolnego w Polsce. Trzeci instrument pomocy gospodarstwom rolnym – „wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania” miał na celu zatrzymanie na tych terenach ludności oraz zapobieganie degradacji ekologicznej. Dotyczył głównie terenów górskich i rejonu wschodniej Polski. Dopłaty miały rekompensować wyższe koszty produkcji na gruntach ornych, trwałych użytkach zielonych i w sadach, ponoszone przez te gospodarstwa, w porównaniu z gospodarstwami położonymi poza obszarem o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Wspieranie „przedsięwzięć rolno-środowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt” był to z kolei instrument ukierunkowany na pomoc w rozwoju metod produkcji rolnej zgodnej z zasadami ochrony środowiska, a także zachowania dziedzictwa przyrodniczego wsi. Działania te były związane z Krajowym Programem Rolnośrodowiskowym, który obejmuje ochronę różnorodności biologicznej obszarów wodnych, ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu, rolnictwo ekologiczne oraz ochronę zasobów genetycznych w rolnictwie. Szczegółowe działania w ramach programu obejmowały: produkcję rolną metodami przyjaznymi środowisku lub produkcję ekologiczną, utrzymanie niskoprodukcyjnych łąk i pastwisk o wysokiej wartości przyrodniczej, zabezpieczenie siedlisk dzikiej przyrody, zagospodarowanie gruntów zaniedbanych i odłogów, ochronę gleby i zapobieganie stratom azotu, stworzenie stref buforowych pomiędzy użytkami rolnymi, zachowanie śródpolnych zbiorników wodnych i zadrzewień oraz ochronę lokalnych ras zwierząt i odmian roślin uprawnych. Celem kolejnego działania – „zalesianie gruntów ornych” było powiększenie obszarów leśnych poprzez wycofanie z użytkowania gruntów rolnych o znikomej wartości produkcyjnej, poprawa krajobrazu obszarów wiejskich i ochrona gleb przed degradacją. Pomoc była udzielana w postaci wsparcia na zalesianie, premii pielęgnacyjnej i zalesieniowej. Instrument „dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej” i „grupy producentów rolnych” miały na celu pomoc w osiągnięciu odpowiedniego poziomu ochrony środowiska, roślin, zdrowia, zwierząt oraz pomoc w dostosowaniu do wspólnych standardów produkcji i systemu sprzedaży produktów na wspólnym rynku [Wsparcie gospodarstw... 2005].

Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” na lata 2004–2006, współfinansowany przez Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie, Sekcja Orientacji (EAGGF), obejmował następujące działania: inwestycje w gospodarstwach rolnych, ułatwienie startu młodym rolnikom, różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów, rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem,

szkolenia, wsparcie doradztwa rolniczego, poprawę przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych, przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych, scalanie gruntów, odnowę wsi oraz zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego, gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi.

Modernizację gospodarstw rolnych, której celem było dostosowanie do warunków konkurencji na jednolitym rynku, realizowano przez działanie „inwestycje w gospodarstwach rolnych”. Pomoc w ramach „ulotwienia startu młodym rolnikom” przewidywała wypłacenie premii rolnikom w celu umożliwienia i przyspieszenia procesu wymiany pokoleń w rolnictwie. Następnym działaniem było „różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa”, które miało zapewnić różnorodność działań lub alternatywnych źródeł dochodów. Jego celem było wspieranie dodatkowej działalności rolników i domowników zbliżonej do rolnictwa. Sprzyjało to powstawaniu wielofunkcyjnych i stabilnych ekonomicznie gospodarstw, a także wspierało ich rozwój. Budowa lub modernizacja dróg, urządzeń zaopatrzenia w wodę, służących odprowadzaniu i oczyszczaniu ścieków, a także służących modernizacji sieci i urządzeń zaopatrzenia w energię była wspierana przez działanie „rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem”. Projekty dotyczące szkoleń i doradztwa dla rolników i innych osób pracujących w rolnictwie lub leśnictwie oraz wspierające działalność publicznych i prywatnych służb doradztwa rolniczego finansowano w ramach bardzo potrzebnych działań „szkolenia” oraz „wsparcie doradztwa rolniczego”. Wsparcie i modernizacja zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego realizowano w ramach działania „poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych”. Pomoc miała na celu poprawę konkurencyjności zakładów poprzez wzrost ich produkcji, obniżenie kosztów, spełnienie wymagań z zakresu norm higienicznych, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt. Wymienione zabiegi spowodowały przystosowanie do funkcjonowania na jednolitym rynku Unii Europejskiej. Działanie „scalanie gruntów” dotyczyło łączenia obszarów rolniczych o dużym rozproszeniu i rozdrobnieniu. Na ich terenie prowadzono scalenia i prace poscaleniowe, takie jak urządzenie dróg transportu rolnego, korekty przebiegu rowów melioracyjnych czy urządzenie przepustów. W ramach działania „gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi” przewidziano wspieranie projektów melioracji i związanych z kształtowaniem koryta naturalnych cieków. Ich celem była regulacja stosunków wodnych w glebie, ułatwienie uprawy i ochrona użytków rolnych przed powodzią. Projekty związane z rewitalizacją obszarów wiejskich oraz zachowaniem i ochroną tradycji kulturowej na określonym obszarze realizowano przy wsparciu działania „odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”. Środowiska lokalne reprezentowane przez gminy i instytucje kultury mogły zgłaszać wnioski o pomoc finansową z opisem działań. Mieszkańcy terenów dotkniętych katastrofami naturalnymi czy pożarem korzystały z działania „przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych”. Obejmowało ono odbudowę gospodarczą, ekologiczną i społeczną lasów oraz wprowadzało instrumenty zapobiegające przyszłym szkodom [Wsparcie gospodarstw... 2005].

PODSUMOWANIE

Przyjęcie do Unii Europejskiej stwarza możliwości przyspieszenia rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce. Wspólna Polityka Rolna oparta na zasadach jednolitości rynku, preferencji Wspólnoty, solidarności finansowej, współodpowiedzialności producentów, a także pomoc finansowa z programu Sapard, Phare, wsparcie z funduszy strukturalnych, przyczyniają się do zmian w rolnictwie [Wspólna polityka... 2003]. Zmienia się struktura użytków rolnych, wzrasta ilość gruntów ornych, zwiększa się powoli powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych [Rolnictwo i gospodarka... 2004]. Środki przedakcesyjne wpływają pozytywnie na rozwój infrastruktury technicznej na wsi w postaci sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, drogowej. Wspomagają budowanie podstaw infrastruktury służącej środowisku w zakresie ochrony wód, gleby i powietrza.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi po akcesji Polski do Unii Europejskiej wspiera także za pomocą dotacji [Ustawa... 2002] podmioty wykonujące zadania na rzecz rolnictwa w zakresie postępu biologicznego w produkcji roślinnej i zwierzęcej, zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, ochrony roślin i rolnictwa ekologicznego [Wsparcie gospodarstw... 2005].

Szansą Polski jest nie tylko szybka restrukturyzacja rolnictwa ukierunkowana na produkcję. Należy także zrealizować programy rolno-środowiskowe, które przyczynią się do zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych polskiej wsi [WWF – Światowy Fundusz... 2001]. W ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich przeznaczono środki m.in. na ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego obszarów wiejskich, sztuki, rękodzieła, budownictwa wiejskiego. Pomoc dla wsi polskiej w ramach członkostwa w Unii Europejskiej została tak zaplanowana i skonstruowana, żeby zapewnić wszechstronny rozwój obszarów wiejskich [Plan rozwoju obszarów wiejskich... 2004].

Działania programów zmierzały zarówno do zorientowania obszarów wiejskich na ekorozwój, ale sprzyjały także powstawaniu większych obszarowo gospodarstw, które będą oddziaływać na środowisko. Użytkowanie obszarów wiejskich powinno więc polegać na eksploatacji zasobów naturalnych lub wytworzonych przez człowieka, ale pod warunkiem pełnego zrekomensowania środowisku jego utraconych składników. W przeciwnym razie procesy produkcyjne lub eksploatacyjne ulegną w bliższej lub dalszej perspektywie zahamowaniu [Hopfer 1992].

Pełne wykorzystanie możliwości wynikających z funkcjonowania funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych wymaga aktywnej współpracy władz centralnych, regionalnych oraz lokalnych. Jej efektem powinno być niedopuszczenie do opóźnień i problemów, które pojawiły się w trakcie uruchamiania środków unijnych przeznaczonych na rolnictwo w Polsce. Według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w 2004 r., Polska nie wykorzystwała 47 milionów euro, które były przeznaczone na dopłaty bezpośrednie do ziemi rolnej.

PIŚMIENNICTWO

- Hopfer A., 1992. Funkcje obszarów wiejskich z perspektywy ekorozwoju. Zeszyty Problematyczne Postępu Nauk Rolniczych, zeszyt nr 401.
- Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2004–2006. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2004.
- Programy Unii Europejskiej dla Polski – przewodnik. 2003, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce.
- Rolnictwo i gospodarka żywnościowa w Polsce 2004, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Rolnictwo w 2003 roku, 2004, Główny Urząd Statystyczny.
- Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004–2006. Warszawa 2004, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity). Dz.U. z 2002 r. nr 72, poz. 665.
- Wsparcie gospodarstw rolnych po akcesji do UE, 2005, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
- Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej. Rozwój polskiego rolnictwa. 2003. Urząd Komitetu Integracji Europejskiej.
- WWF – Światowy Fundusz Na Rzecz Przyrody. Rozwój obszarów wiejskich – integracja ochrony przyrody z polityką rolną. 2001. Fundacja IUCN Polska.

THE DEVELOPMENT OF POLISH VILLAGE IN PROGRAMMES FINANCED BY EUROPEAN UNION

Abstract. Polish village required many changes in connection with the accession of Poland to European Union in 2004. The financial help for the agriculture in our country, financed by countries from the Union, is being realized since the beginning of 50's XX. The support for the agricultural sector during the pre-accessible period was mainly based on Sapard and Phare programmes. They created the necessary bases for making use of the means from structural funds. In 2004–2006 it was planned to finish the financing of pre-accessible instruments as well as the realization of accession help for agriculture. The activities connected with it were mainly possible due to Sapard and Phare programmes, direct payment, Plan of Development of Urban Areas, Sector Operational Programme, „The Restructurisation and Modernization of Food Sector and Development of Urban Areas”. The main direction of these activities was the support for changes and adjustments in agricultural and food sector and the balanced development of urban areas. The accession of Poland to European Union creates the possibility of hastening changes of Polish village that should lead to the improvement of life conditions and the quality of economic activities on urban areas. The aim of this paper is to introduce European Union chosen help programmes in the aspect of activities leading to cultural, social and economic development of Polish village. This article analyses European Union chosen help programmes such as Sapard, Phare, Plan of Development of Urban Areas in 2004–2006 and Sector Operational Programme „The Restructurisation and Modernization of Food Sector and Development of Urban Areas” in 2004–2006.

Key words: pre-accessible programmes, structural funds, development of urban areas, European Union

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 10.06.2010